

رهایی از خشونت خانگی؛ دو دهه تلاش و پایداری زنان افغانستان

باد آن روز گرمی که قفس را بشکافم
سر برون آرم از این عزلت و مستانه بخوانم
من نه آن بید ضعیفم که زهر باد بلرزم
دخت افغانم و برجاست که دایم به فغانم
-نادیا انجمن^۱

در میان ویرانه های تخریب شده و زیر چشم گشت طالبان، دهها نفر از زنان پوشیده در برقع های آبی و رنگ و رفته به شتاب از خیابانهای فرعی و خاکی هرات می گذشتند تا به آستانه خانه ای برسند که روی در آهنی زرد رنگ اش به خطی معمولی نوشته بود: کلاسهای خیاطی سوزن طلایی؛ اما در این کلاسها که پنج سال ادامه داشت هیچ شاگردی سوزنی بر جامه ای نزد. آنها به سرعت سرفیچی نخ و پارچه ها را که آشکارا روی کیف هاشان جاسازی کرده بودند کنار می زدند و هر کدام از انبان آشفته کیف اش دفترچه ای را بیرون می کشید و روی بالشتک های پولک دوزی شده ناراحت می نشستند و به محمدعلی رهیاب گوش می سپردند که به جای صحبت از نخ و سوزن و دوخت و کوک از شکسپیر و داستایوفسکی حرف می زد.^۲

در میان شاگردان کلاس، نادیا انجمن ۱۶ ساله هم بود که بی تکلف حاضر می شد و با همه بیصدایی شاعری با استعداد و درخشان بود. تحت مراقبت و راهنمایی رهیاب، شعر نادیا شکوفا شد و وقتی روز سقوط طالبان در سال ۲۰۰۱ رسید، او دیگر

1. Khadige, Beatrice. "Afghan Woman Poet Anjuman Remembered Two Years on." *The Brunei Times*. 13 Nov. 2007. Web. 23 Aug. 2015. <http://www.bt.com.bn/focus/2007/11/13/afghan_woman_poet_anjuman_remembered_two_years_on>.

2. Lamb, Christina. *The Sewing Circles of Herat: My Afghan Years*. London: Flamingo, 2003. Print.

آزاد بود تا برای تحصیل عالی وارد دانشگاه شود. اما در نوامبر ۲۰۰۵، یک ماه قبل از رسیدن ۲۶ سالگی اش مرگ فرارسید. او نه به دست طالبان که به دست شوهر خودش به قتل رسیده بود. بعد از یک تنش خشونت آمیز در خانه او را کتک خورده و کبود به بیمارستان بردند اما در راه جان باخت. شوهرش به دلیل قتل محکوم شد گرچه می گفت تنها به او سیلی زده است. با اینهمه، مدتی بعد بی سر و صدا از زندان آزاد شد چرا که دادگاه حکم داد که نادیا خودکشی کرده است.^۳

نادیا تنها نمونه نیست. هشتاد و هفت درصد از زنان افغانستان تجربه نوعی از خشونت خانگی را داشته اند^۴ و هر سال ۱۵۰ دختر در قتل‌های به اصطلاح "ناموسی" کشته می شوند.^۵ بر اساس یک باور عمومی در افغانستان «زن باید تنها دو بار خانه اش را ترک کند: یک بار که از خانه خود به خانه بخت می رود و دیگر بار وقتی او را به گورستان می برند».^۶ با وجود آنکه بیرحمی‌های طالبان از تیر اول رسانه‌های جهان رخت بر بسته است، خشونت خانگی همچنان پشت درهای بسته در کابل حکومت می کند.

شمار بسیاری از زنان به دلیل خشونت شوهران شان که یا چهره شان را از ریخت می اندازد^۷ یا از نظر جنسی با بیرسمی مواجه می شوند و یا مرتب کتک می خورند، دست به خودکشی می زنند. تنها در هرات در طول یک دوره ششماه ۴۷ زن دست به خودسوزی زده اند.^۸ برای بسیاری این نوع از خشونت‌ها گویا گریزناپذیر است؛ ۳۱ درصد از زنان افغانستان کتک خوردن را برای اینکه غذایشان سوخته است توجیه پذیر می بینند.^۹ اما این خشونت‌ها برای همه زنان قابل قبول نیست. کنشگران افغانستان با وجود اینکه با تهدید و ترور و سرکوب و ربو رو بوده اند پناهگاه‌هایی را ایجاد کرده اند تا زنان مضروب در آن پناه گیرند، برای اصلاح قوانین تلاش می کنند و به چالش با وضع حاکم برخاسته اند.

مدارس زیرزمینی و دوربین‌های مخفی: کمپین راوا برای پایان دادن به خشونت علیه زنان

دو سال قبل از آنکه ۱۱ سپتامبر طالبان را به یک نیروی شرور بین‌المللی تبدیل کند، در یک بعد از ظهر سرد زمستانی هزاران نفر در استادیوم المپیک کابل شاهد تقلائی زنی بودند که روی زمین استادیوم کشیده می شد. زرمینه ۳۵ ساله متهم بود که شوهر آزاررسان اش را به قتل رسانده است و به مرگ محکوم شده بود. او را به زور به زانو نشانند و به دست لوزان داماد خانواده به او شلیک کردند. کنشگری

3. Lamb, Christina. "Woman Poet "slain for Her Verse"" *The Sunday Times* 13 Nov. 2005. Web. 23 Aug. 2015. <http://www.thesundaytimes.co.uk/sto/news/world_news/article155801.ece>.

4. "Living with Violence; A National Report on Domestic Violence in Afghanistan." *Global Rights*. Global Rights, 1 Mar. 2008. Web. 23 Aug. 2015. <[http://www.globalrights.org/Library/Women's rights/Living with Violence Afghan.pdf](http://www.globalrights.org/Library/Women's%20rights/Living%20with%20Violence%20Afghan.pdf)>.

5. Nordland, Rod. "In Spite of the Law, Afghan 'Honor Killings' of Women Continue." *The New York Times* 3 May 2014. Web. 23 Aug. 2015. <http://www.nytimes.com/2014/05/04/world/asia/in-spite-of-the-law-afghan-honor-killings-of-women-continue.html?_r=0>.

6. Benard, Cheryl. *Veiled Courage: Inside the Afghan Women's Resistance*. Crown, 2002. Print.

7. Stengel, Richard. "The Plight of Afghan Women: A Disturbing Picture." *TIME* 19 July 2010. Web. 23 Aug. 2015. <<http://content.time.com/time/magazine/article/0,9171,2007415,00.html>>.

8. "AFGHANISTAN: Self-immolation on the Rise among Women." *IRIN News*. 9 Sept. 2008. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.irinnews.org/report/80236/afghanistan-self-immolation-on-the-rise-among-women>>.

9. Clifton, Donna. "Most Women in Afghanistan Justify Domestic Violence." *Population Reference Bureau*. 1 Sept. 2012. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.prb.org/Publications/Articles/2012/afghanistan-domestic-violence.aspx>>.

جوان که با بهت شاهد این اعدام بود و آن را مخفیانه فیلم می گرفت از جمعیت حاضر در استادیوم خود را بیرون کشید و ساعاتی بعد فیلمی که به اندازه کافی واضح بود روی اینترنت قرار گرفت و بینندگان خود را در سراسر جهان تکان داد.^{۱۰} زنان خانه داری که به عکاسان مخفی تبدیل شده بودند و با انجمن انقلابی زنان افغانستان^{۱۱} همکاری می کردند به دقت جنایتهایی را مستندسازی کردند که «طالبان را بی تردید هزار بار قوی تر از کلمات محکوم می ساخت».^{۱۲} این زنان که وبسایتی یک صفحه ای را در پاکستان اداره می کردند، از طریق وب برخورد خشن در خیابانهای افغانستان را به تمام جهان منعکس کردند. یکی از اعضای راوا می گوید: «ما هرگز انتظار نداشتیم که اینترنت چنین نتیجه مثبتی برای ما به بار آورد. اینترنت بسیار اهمیت داشت و اکنون ما تصورش را هم نمی توانیم بکنیم که بدون آن بتوانیم کار کنیم».^{۱۳} وقتی پیام های تغییرطلبانه راوا به تلویزیون های آمریکایی رسید، وبسایت راوا ۳۰ هزار بازدیدکننده پیدا کرد که بار زیادی بر وبسایت انجمن قرار داده بود اما همزمان به حمایت از آنها منجر شد. در عرض چند هفته انجمن توانست دوربین های دیجیتال مناسبی برای کارهای خود به دست آورد.^{۱۴}

گرچه این سرکوب طالبان بود که نام راوا را در سطح بین المللی مطرح ساخت اما داستان این انجمن بیست سال پیشتر شروع شده بود یعنی کمی بعد از ورود تانکهای روسی به کابل در شب کریسمس ۱۹۷۹. مینه دانشجوی بیست ساله حقوق زنی صریح اللهجه و از خود گذشته بود که به دنبال رود پناهندگان به اردو گاههای صحرایی به کویته رفت تا با «بیسوادی، جهل و ... فرهنگ زن ستیزی» مقابله کند.^{۱۵} راوا برای اینکه با خشونتهای گسترده خانگی مبارزه کند، شوراهایی ابتکاری از زنان و مردان درست کرد تا در موارد بدرفتاری دخالت کند و شوهران آسیب رسان را اگر لازم است از اردو گاه اخراج کند.^{۱۶}

با اتکا به این واقعیت که زنان تحصیلکرده با پایین ترین بدرفتاری روبرو می شوند،^{۱۷} راوا بر این اعتقاد بود که سواد و تحصیل امری حیاتی است و بنابراین مدرسه های پنهانی بی شماری در اردو گاههای کویته و در داخل افغانستان راه اندازی کرد. هواداران راوا با اطمینان می گویند که: «آموزش سلاح ما ست».^{۱۸} آنها به این دیدگاه باور دارند که «دانش به خودی خود قدرت است».^{۱۹} در کنار مدارس، کلاسهای پرستاری و کمک های اولیه، خدمات پزشکی و حتی مشاوره حقوقی راه اندازی شد تا «زنان را از محبس خانه هایشان به صحنه فعالیت اجتماعی و سیاسی بکشانیم».^{۲۰}

با وجود تنوع فعالیتهای راوا و تاثیرگذار بودن آن، تامین مالی در دوره شوروی امری دشوار بود. راوا که از طرف شوروی برچسب کارچاق کن سیا

10. Antonowicz, Anton. "Zarina's Story." *RAWA*. 20 June 2002. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.rawa.org/zarmeena2.htm>>.

* Revolutionary Association of Women of Afghanistan

11. *RAWA

12. Ibid

13. Brodsky, Anne. *With All Our Strength: The Revolutionary Association of the Women of Afghanistan*. Routledge, 2004. Print.

14. Supra, 9

15. Supra, 12

16. Fluri, Jennifer. "Nation Building in Afghanistan: An Examination of the Revolutionary Association of the Women of Afghanistan." *Feminist Review* (2008): 34-54. *JSTOR*. Palgrave Macmillan Journals. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.jstor.org/stable/40663959>>.

17. Supra, 8

18. Supra, 9

19. "RAWA's Social Activities." *RAWA*. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.rawa.org/s.html>>.

20. Supra, 9

خورده بود و از طرف خود آمریکا کمونیست شمرده می شد، به سمت روشهای معمول تامین مالی رفت مثل «قالبیافی»، مرغداری، آینه دوزی (که در آن آینه های کوچک را در بالشک ها می نشانند)».^{۲۱} راوا با این عقیده جنجالی شناخته می شد که به دنبال یک جمهوری سکولار است و مجاهدین صاحب احترام افغان را مشتی "راهزن" می داند و این برای مینه دشمنان قدرتمندی پدید آورد و توجه "خاد" یعنی نیروی مخفی و مخوف امنیت افغانستان را به خود جلب کرد.^{۲۲} اعضای راوا که نگران انتقام گیری اصحاب قدرت بودند همیشه مراقب بودند که مینه تنها نباشد اما در ۴ فوریه ۱۹۸۷ مینه ناپدید شد. یکی از دوستان معتمدش که مترجم بود به او خیانت کرد و مینه به دست عوامل خاد ترور شد و جسدش هرگز پیدا نشد.^{۲۳}

علیرغم این چالشها و نیز قتل مینه، شمار اعضای راوا رو به افزایش بود. انتشار مجله زیرزمینی پیام زن که در ابعادی مینیاتوری منتشر می شد و به آسانی می شد آن را در آن سالهای پرخطر مخفی کرد به معرفی کارهای راوا کمک کرد و طرفدارانی در سراسر کشور یافت. مردی به نام محمدحسن که یکی از شماره های پیام زن را در خانه دوستی ورق زده بود بشدت از راوا به خشم آمد و تصمیم گرفت به آنها نامه ای بنویسد. خودش می گوید: «نامه من بسیار گستاخانه بود. هزار جور سوال کرده بودم که برخی شان عمدا تحریک آمیز بود. اما ... آنها پاسخی بردارانه و آرام دادند که این واکنش باعث شد من به آنها نزدیک شوم.. این از آنچه من در مدرسه به آن عادت کرده بودم بشنوم بسیار متفاوت بود... چرا که اصلا اجازه سوال داده نمی شد (چه رسد به اینکه کسی درست جواب بدهد).»^{۲۴}

راوا سخت کوشیده است با کمپین خستگی ناپذیر در تمام دوره هجوم شوروی به افغانستان و چند دهه جنگ داخلی و حاکمیت طالبان به خشونت علیه زنان خاتمه دهد. وقتی قندهار

در نوامبر ۲۰۰۱ سقوط کرد، انبوه مردان به خیابانها ریختند و جشن گرفتند و پناهندگان امیدوار بودند که دیگر به خانه باز می گردند و پرزیدنت بوش با خوشحالی اعلام می کرد که «زنان و دختران دیگر اسیر خانه هایشان نخواهند بود».^{۲۵} یکی از زنان در همان روزها گفته بود: «کابل آزاد است. طالبان تازه رفته اند مثل دزدهایی که در شب ناپدید می شوند. همسایه های جدید ما بچه های کوچکی دارند که می خندند و شادی می کنند... چقدر از آخرین باری که خندیده ایم گذشته است؟ فکرش را بکن که حتی خندیدن ممنوع بود. من بسیار خوشحال ام. فکر می کنم هر سال این روز را جشن خواهم گرفت. این روز را روی تقویم ام با یک دایره بزرگ سرخ رنگ علامت زده ام.»^{۲۶} با اینهمه، راوا احتیاط پیشه می کند. آنها با نگاهی به آینده هشدار می دهند که «هر چند که مردان در اتحاد شمال یاد گرفته که خود را به عنوان هوادار حقوق زنان نشان دهد اما در واقع هیچ چیزی در آنها تغییر نکرده است مثل پلنگ هایی که نقطه های سیاه روی پوست شان تغییر نیافته باشد.»^{۲۷}

21. Ibid

22. Jones, Ann. Kabul in Winter: Life Without Peace in Afghanistan. Picador, 2007. Print.

23. Aptheker, Bettina. "Afghan Heroines." RAWA. 2004. Web. 4 Oct. 2015. <<http://www.rawa.org/melody5.htm>>.

24. Ibid

25. "THE State of the Union; President Bush's State of the Union Address to Congress and the Nation." *The New York Times* 30 Jan. 2002. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.nytimes.com/2002/01/30/us/state-union-president-bush-s-state-union-address-congress-nation.html>>.

26. Ibid

27. "The People of Afghanistan Do Not Accept Domination of the Northern Alliance!" RAWA. 13 Nov. 2001. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.rawa.org/na-appeal.htm>>.

به جای لعنت کردن تاریکی شمع روشن کن؛ در پناهگاههای زنان افغانستان

در سال ۲۰۰۱، حامد کرزی اعلام کرد که: «ما مصمم هستیم برای بهبود وضع بسیاری از زنان مان کار کنیم؛ بعد از همه آن رنج هایی که آنها تحت حاکمیت سرکوبگر و کوتاه فکر طالبان کشیدند.»^{۲۸} پارلمان افغانستان یک چهارم کرسی

های خود را برای زنان اختصاص داد و قانون اساسی جدید شامل برابری جنسیتی شد و کنوانسیون های جهانی در باره حقوق زنان را پذیرفت. با اینهمه موانع توانمندسازی زنان همچنان باقی ماند.^{۲۹} مسعوده جلال وزیر پیشین امور زنان با تاسف می گوید: «آرامش واقعی هرگز وارد سپهر زندگی زنان نشد. نوع دیگری از برخورد با زنان آنها را گرفتار ساخت. آنها مدام در هراس از کتک خوردن و مزاحمت هستند و با زخم زبان تبعیض روبرو ... برای آنها جنگ خاتمه نیافته است.»^{۳۰}

ترکیبی مسموم از «سنت های جاری و آسیب رسان» به همراه «فقدان کامل امنیت و زوال قید و بندهای اعتماد ... که در دوره جنگ به نهایت رسیده بود، و به هم ریختگی اجتماعی و فقر» بنیان خشونت را در خانه مستحکم ساخت.^{۳۱} بر اساس سنتی غیرقانونی موسوم به "بد" [در میان قبایل پشتون] دختران خانه گرو مکافات آبروی خانواده اند. وقتی برادر فوزیه مرتکب قتل شد، او که ۱۲ سال داشت به دستور خانواده به عقد برادر مقتول درآمد تا خون او جبران شود. یکی از اعضای خانواده فوزیه به خاطر می آورد که چگونه «مادر شوهرش از او متنفر بود. او هرگز فوزیه را نمی بخشید چرا که برادرش پسر او را کشته بود. عروس را مرتب کتک می زد و او را از غذا محروم می کرد.» جای تعجب نیست که بسیاری از این گونه زنان از خانه فرار می کردند اما تا همین اواخر بعد از فرار جایی برای پناه بردن نداشتند.^{۳۲}

ماری اکرمی که از مشاهده زنان کارتن خواب کابل تکان خورده بود، در سال ۲۰۰۳ اولین پناهگاه زنان را افتتاح کرد و پس از آن بیش از بیست پناهگاه دیگر هم ایجاد شد.^{۳۳} محل این پناهگاهها با توجه به احتمال تهدید خانواده ها نسبت به جان این زنان مخفی نگه داشته می شود. پناهگاه نه تنها به زنان امنیت می بخشد بلکه به آنها مشاوره می دهد و کمک حقوقی می کند و از آنها آزمایش پزشکی می گیرد.^{۳۴} این پناهگاهها در حال حاضر سرپناه بیش از ۲۰۰۰ زن هستند. اولیای پناهگاه از طریق جلسات مکرر مشورتی بین دختران و خانواده هایشان بررسی می کنند که چقدر بازگشت آنها به خانه ممکن است. در همین حال و کلای پناهگاه هر جا لازم و ضروری باشد پرونده های جنایی باز می کنند و یا برای طلاق گرفتن به زنان

28. "Silence Is Violence: End the Abuse of Women in Afghanistan." *Reliefweb*. OHCHR, 8 July 2009. Web. 23 Aug. 2015. <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/E9456AB5D2A7722FC12575ED0049B8CB-Full_Report.pdf>.

29. Ibid

30. Abirafeh, Lina. "Afghanistan Gozargah: Discourses on Gender-Focused Aid in the Aftermath of Conflict." *Etheses*. ProQuest, 1 Apr. 2008. Web. 23 Aug. 2015. <<http://etheses.lse.ac.uk/2158/1/U613390.pdf>>

31. Ibid, 25

32. "Afghanistan: Stop Women Being Given as Compensation." *Human Rights Watch*. 8 Mar. 2011. Web. 23 Aug. 2015. <<https://www.hrw.org/news/2011/03/08/afghanistan-stop-women-being-given-compensation>>.

در سالهای اخیر، نمونه مشهور آزار نوعروسان در این رسم بی بی عایشه است که بینی اش در خانه همسر بریده شد و انتشار عکس او جنجالی جهانی به پا کرد. - م

33. "Mary Akrami: Woman Defender from Afghanistan." *International Service for Human Rights*. 2 June 2015. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.ishr.ch/news/mary-akrami-woman-defender-afghanistan>>.

34. Bezhan, Frud. "Afghan Women's Shelters Face Uncertain Future." *Radio Free Europe*. 23 July 2012. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.rferl.org/content/afghanistan-womens-shelters-uncertain-future/24653459.html>>.

کمک می دهند.^{۳۵} ممتاز زنی ۱۸ ساله می گوید: «این پناهگاه به ما بسیار کمک کرده است. اگر آنها نبودند من تا به حال مرده بودم.»^{۳۶}

پناهگاه با ارائه کلاسهای سوادآموزی، خیاطی، قالیبافی مشوق زنان است تا روی پای خود بایستند و برای یافتن کارهایی در زمینه منشیگری، آشپزی و نظافت به آنها کمک می کند. آرزو که ۲۵ سال دارد می گوید: «ممکن است من هیچ وقت نتوانم مستقل شوم اما می دانم که اگر امکان پیدا کنم می توانم مقداری پول برای خودم فراهم کنم.»^{۳۷} مریم از زنان دیگر پناهگاه نیز بعد از آنکه شوهرش او را مضروب کرده و به مرگ تهدید کرده از خانه گریخته است اما اکنون مصمم است که درس بخواند و وکیل شود. «من طلاق ام را می خواهم و پس از آن می خواهم تحصیل کنم.» این را با عزم جزم می گوید.^{۳۸} این پناهگاهها که با پشتیبانی مردمی اداره می شوند، با وجود موفقیت شان، در سال ۲۰۱۱ با فشار و تهدید برای تعطیلی مواجه شدند. مجری دست راستی یک برنامه تاک شو کمپینی را بر ضد این پناهگاهها شروع کرد و آنها را «اماکنی که در کنترل بیگانگان است و به عنوان روسپی خانه استفاده می شود» توصیف کرد تا کار پناهگاهها را خوار و سبک جلوه دهد.^{۳۹} سپس یکی از رهبران سرشناس مذهبی خواستار سوزاندن و غارت سازمان غیردولتی ماری اکرمی برای حقوق زنان شد و دو نفر از کارکنان آن هم استعفا کردند.^{۴۰} اما ماری اکرمی قاطعانه ایستاد. پاسخ او بسادگی این بود: «این مسئولیت من است به عنوان انسان و به عنوان یک زن که این خدمت را انجام دهم.»^{۴۱}

سازمانهای غیردولتی محلی به کمک یکدیگر آمدند تا در برابر فشارهای حکومت از زنان حمایت کنند. حکومت تلاش می کرد تا پناهگاهها را زیر کنترل خود درآورد و هیاتی هشت نفره بگمارد تا صلاحیت زنان را برای پذیرفته شدن در پناهگاهها بررسی کنند و چه بسا از زنان تست بکارت بگیرند.^{۴۲} اورزالا اشرف از زنان تغییرطلب می گوید: «ما قدرت نظامی نداریم. اما ارتباط های مردمی داریم و این ارتباط ها را از طریق شبکه خود در گروههای اجتماعی حفظ می کنیم. ما ممکن است سلاح نداشته باشیم ولی قدرت بسیج کردن داریم.»^{۴۳} با استفاده از این قدرت فشار اجتماعی، زنان تغییرطلب خواستار اصلاح قوانین برای بازسازی از بدرفتاری با زنان هستند چرا که با وجود آنکه پناهگاهها حمایتهای پایه را انجام می دهند به طور تقریبی ۱۵ درصد زنان هرگز نمی توانند به خانه هایشان برگردند زیرا با تهدید مداوم خشونت در خانه مواجه اند. مریم که ۲۲ سال دارد می گوید: «هر کسی آزادی اش را دوست دارد اما من نمی توانم آزادی خودم را داشته باشم.»^{۴۴}

رسم، عرف و پشتونوالی*: باتلاق حقوقی افغانستان

نظام حقوقی افغانستان که آمیزه ای از رسم و قواعد شرعی و قبیله ای است و با لایه ای از کنوانسیون های بین المللی حقوق

35. Rubin, Alissa. "A Thin Line of Defense Against 'Honor Killings'." *The New York Times* 2 Mar. 2015. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.nytimes.com/2015/03/03/world/asia/afghanistan-a-thin-line-of-defense-against-honor-killings.html>>.

36. Supra, 31

37. Walther, Cornelia. "Shelter Provides Hope for Abused Women in Western Afghanistan." *UNICEF*. 10 Jan. 2010. Web. 23 Aug. 2015. <http://www.unicef.org/doublepublish/afghanistan_52374.html>.

38. Semple, Kirk. "Afghan Women Slowly Gaining Protection." *The New York Times* 2 Mar. 2009. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.nytimes.com/2009/03/03/world/asia/03shelter.html>>.

39. Moore, Una. "Afghan Government Cracks Down on Women's Shelters." *UN Dispatch*. 13 Feb. 2011. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.undispatch.com/afghan-government-cracks-down-on-womens-shelters/>>.

40. Supra, 25

41. Supra, 30

* پشتونوالی رسوم و قواعد قبیله ای بین پشتون ها است و مرجع تعریف آبرو و شرافت. - م.

42. "Afghan Government Takeover Plan for Women's Shelters Alarms Human Rights Groups." *PBS News*. 17 Feb. 2010. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.pbs.org/wnet/wideangle/blog/afghan-government-takeover-plan-for-womens-shelters-alarms-human-rights-groups/6580/>>.

43. Lemmon, Gayle. "Afghan Candidates Face More Vocal Constituency: Women." *The Christian Science Monitor* 12 Aug. 2009. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.csmonitor.com/World/Asia-South-Central/2009/0812/p06s07-wosc.html>>.

44. Supra, 32

بشر پوشیده شده، شبیه به یک میدان مین است که اغلب باعث به خطر افتادن قربانیان خشونت خانگی می شود تا قادر باشد از آنها حمایت کند. روح الله قاریزاده رئیس کانون وکلای مستقل افغانستان می گوید: «در افغانستان ما قواعد و قوانین داریم و از این بابت غنی هستیم. مساله اینجا است که با اعمال این قوانین مشکل داریم... دو سال از تصویب قانونی که برای متوقف ساختن خشونت علیه زنان طراحی شده می گذرد ولی تنها در ۱۰۰ پرونده محل ارجاع قرار گرفته است.»^{۴۵}

تا همین اواخر قانونی که به استناد آن بتوان تجاوز را رسیدگی کرد وجود نداشت. محاکم افغانستان مرتکبان تجاوز را تحت قوانین زنا محاکمه می کردند که آن هم به دلیل اینکه چهار شاهد برای تایید آن نیاز بود به ندرت به محکومیتی ختم می شد.^{۴۶} اورزالا اشرف می گوید: «به دلیل اینکه هیچ کس به خاطر این جرائم محاکمه نمی شود یک فرهنگ ارتکاب جرم ترویج می شود چرا که نقض حقوق دیگران با ترس از قانون و محاکمه و مجازات معینداری همراه نیست.»^{۴۷} پرونده های مربوط به خشونت خانگی اغلب به صورتی مضحک به قصور شوهر به دلیل "عدم تمکین" زن ختم می شود^{۴۸} و در همین اوضاع رئیس جمهور کرزی نزدیک بود قانونی را تصویب کند که از زنان می خواست «هر چهار روز یک بار آماده همخوابگی با شوهرانشان باشند».^{۴۹} با اینهمه، در اوت ۲۰۰۹، چشم انداز حقوقی تغییر کرد زیرا رئیس جمهور کرزی قانون "محو خشونت علیه زنان" را به صورت فرمان رئیس جمهوری مصوب ساخت.^{۵۰}

با جرم شناخته شدن تجاوز، ازدواج خردسالان و خودسوزی اجباری برای اولین بار، این قانون تازه به دادستان ها در ۲۸ استان از ۳۴ استان افغانستان اجازه داد که در اولین سال از اجرای قانون ۵۹۴ پرونده در این خصوص باز کنند. بر اساس همین قانون، مردی که قرار بود داماد شود به همراه پدرش به دلیل قتل دو دختر نوجوان محکوم به ۱۶ سال زندان شدند. همینطور، بعد از اینکه زنی ۲۱ ساله به دلیل بدرفتاری همسرش دست به خودکشی زد، شوهرش به ۳ سال زندان محکوم شد.^{۵۱} فوریه کوفی سیاستمدار افغانستانی تاکید می کند که «دستاورد بزرگی» داشته اند. «اما ما نیاز داریم قوانین محکمی مثل محو خشونت علیه زنان داشته باشیم تا با خشونت و دیگر رفتارهای بیمارگونه جامعه مبارزه کنیم.»^{۵۲}

با وجود این دستاوردها چالش ها باقی است. برای نمونه، هیچ ماده قانونی در خصوص ممنوعیت فرار از خانه نیامده، اما قانون جزا معین می کند که هر جا ماده قانونی در باره موضوعی وجود ندارد، محاکم باید بر اساس «خطوط قانون اساسی با نظر به فقه حنفی» حکم کنند «به صورتی که عدالت به بهترین نحو تامین شود» - ماده ای که آنقدر وسیع است که قضات می توانند دلخواه و بر اساس معتقدات شخصی خود حکم بدهند.^{۵۳} در سال ۲۰۱۲، بر اساس تخمین، ۹۵ درصد از زنان زندانی در افغانستان به خاطر "جرایم اخلاقی"، فرار از خانه، یا ادعاهای مربوط به زنا زندانی شده اند.^{۵۴} حتی آینده قانون "محو خشونت علیه زنان" در مخاطره است چرا که تصویب پارلمان برای اینکه احکام آن به صورت دائمی وارد قوانین شود لازم است.

45. Supra, 25

46. Supra, 25

47. "AFGHANISTAN: Women's Rights Trampled despite New Law." *IRIN News*. 8 Mar. 2010. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.irinnews.org/report/88349/afghanistan-women-s-rights-trampled-despite-new-law>>.

48. Supra, 25

49. Vogt, Heidi. "Afghan Marriage Law Still Oppressive, Activists Say." *Boston.com* 14 July 2009. Web. 23 Aug. 2015. <http://www.boston.com/news/world/asia/articles/2009/07/14/afghan_marriage_law_still_causing_a_furor_despite_proposed_changes/>

50. Boggio-Cosadia, Fatma. "ELIMINATION OF VIOLENCE AGAINST WOMEN IN MEDICA AFGHANISTAN LEGAL AID PRACTICE." *Medica Afghanistan*. 1 Nov. 2014. Web. 23 Aug. 2015. <http://www.medicamondiale.org/fileadmin/redaktion/5_Service/Mediathek/Dokumente/English/Documentations_studies/Analysis-Report_Use-of-EVAW-Law_November-2014_CR-Medica-Afghanistan.pdf>.

51. Ibid

52. Koofi, Fawzia. "Where Afghan Law Fails Women." *Al Jazeera*. 2 Jan. 2015. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2015/01/where-afghan-law-fails-women-2015119256183362.html>>.

53. Supra, 25

54. "'I Had To Run Away'." *Human Rights Watch*. 28 Mar. 2012. Web. 23 Aug. 2015. <<https://www.hrw.org/report/2012/03/28/i-had-run-away/imprisonment-women-and-girls-moral-crimes-afghanistan>>.

برای ارتقای اعتبار محاکم، کمپین کنندگان نه تنها به دنبال اصلاح قوانین هستند بلکه می‌خواهند گزارش روندها هم بهبود یابد. سازمانهای غیردولتی با توجه به اینکه زنان به پلیس به چشم "تهدید" نگاه می‌کنند «به جای اینکه پلیس را یک نیروی بیطرف و حرفه‌ای ضابط قانون» ببینند،^{۵۵} سخت در تلاش اند تا با سیستم فعلی چالش کنند. برای این کار، صدها نفر از مشاوران حقوقی در سراسر کشور تربیت شده‌اند و همزمان "واحدهای پاسخگویی خانواده" نیز [در سیستم پلیس] ایجاد شده است که کاملاً متکی به پلیس‌های زن اداره می‌شود.^{۵۶}

بازی برد و باخت؟ مردان در مقابل زنان؟

گرچه زنان در کمپین خستگی‌ناپذیر خود در رفع موانع رسوب کرده در قوانین افغانستان بتدریج پیش می‌روند، اما مردان را نیز دعوت می‌کنند تا آنها هم نقشی فعال در پایان دادن به خشونت خانگی بر عهده گیرند. با دیدن تصاویر دختران نوجوانی که شوهرانشان آنها را از قیافه انداخته‌اند، و خواندن حرفهای جان به دربرندگان از این خشونت‌ها و شنیدن داستان بدرفتاری‌های غیرقابل تصور «آسان است که این رفتارهای بربرانه مردان افغانستان را محکوم کنیم و برای زنان بیدفاع دل بسوزانیم»،^{۵۷} ولی مردان هم برای محو این تبعیض و رفع خشونت‌های خانوادگی فعالیت می‌کنند.

استر هینمن،^{۵۸} مدیر یکی از پناهگاههای زنان می‌گوید: «شوهران، پدران و برادران برای کمک نزد ما می‌آیند. آنها زندگی آرامی می‌خواهند... یک زندگی خانوادگی؛ و می‌خواهند که قادر به حمایت از فرزندانشان باشند تا اینکه بخواهند آنها را در سن نوجوانی عروس کنند.»^{۵۹} احمدشاه بهزاد، سخنگوی پارلمانی از قانون محو خشونت علیه زنان کاملاً حمایت می‌کند^{۶۰} و شینکای کروخیل نماینده کابل در پارلمان حمایت بیشتری از سوی مردان پارلمان می‌بیند تا از همتایان زن خود.^{۶۱} در روز هشت مارس سال ۲۰۱۵ گروه کوچکی از مردان برقع به سر کردند تا از این روز تجلیل کنند.^{۶۲} «بسیاری از مشکلاتی که مردان در این کشور با آن روبرویند ناشی از طرز نگاه آنها به جامعه است.» این را باری سلام از کشگران سرشناس می‌گوید. او فکر می‌کند: «اگر ما مردان خود را تغییر ندهیم و شیوه نگاه خود را به زنان دگرگون نسازیم، قادر نخواهیم بود که به تغییرات اساسی موفق شویم.»^{۶۳}

دانشوران افغانستان کتابچه‌هایی در باره نقش زنان در اسلام تالیف کردند و از قرآن و سنت به نقل آیه و حدیث پرداختند و پس از آن کتابچه‌ها در اختیار ۲۵ امام جماعت در سراسر کشور قرار گرفت تا برای اصلاح و ویرایش آن به صورت جمعی کار شود.^{۶۴} این آگاهی‌ها پایه مجموعه‌ای از خطبه‌های نماز جمعه در ۲۰ مسجد جامع مهم کشور بوده

55. "Afghanistan: Stop Violence against Women." *Amnesty International*. 30 May 2005. Web. 23 Aug. 2015. <[http://www2.amnesty.se/svaw.nsf/\(intdok\)/BA90DBAA1FF3FC07C1257011008168AC?opendocument](http://www2.amnesty.se/svaw.nsf/(intdok)/BA90DBAA1FF3FC07C1257011008168AC?opendocument)>.

56. *Supra*, 47

57. Hesford, Wendy, and Wendy Kozol. *Just Advocacy?: Women's Human Rights, Transnational Feminism, and the Politics of Representation*. Rutgers UP, 2005. Print.

58. Esther Hyneman

59. Aro, Margaret, and Mark Mooney. "Exclusive: The Secret Shelters That Protect Afghan Women." *ABC News*. 11 Mar. 2010. Web. 23 Aug. 2015. <<http://abcnews.go.com/WN/Afghanistan/abused-women-afghanistan-helped-secret-shelters/story?id=10074409>>.

60. "Ahmad Shah Behzad: "Open Minds Are the Key to a Safe, Sustainable Future"" *Huffington Post*. 3 May 2014. Web. 23 Aug. 2015. <http://www.huffingtonpost.com/unveiling-afghanistan/ahmad-shah-behzad-open_mi_b_4903804.html>.

61. Kelsey, Peggy. *Gathering Strength: Conversations with Afghan Women*. Pomegranate Grove, 2012. Print.

62. Sanghani, Radhika. "Afghan Men Wear Burqas to Campaign for Women's Rights." *The Telegraph* 6 Mar. 2015. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.telegraph.co.uk/women/womens-life/11453879/Afghan-men-wear-burqas-to-campaign-for-womens-rights.html>>.

63. Engel Rasmussen, Sune. "Afghan Men Urged to Support HeForShe Campaign at Kabul Launch." *The Guardian* 17 June 2015. Web. 23 Aug. 2015. <<http://www.theguardian.com/global-development/2015/jun/17/afghan-men-support-heforshe-campaign-kabul-launch>>.

64. "Imam Initiative for Training 2004-2007." *Noor Education and Capacity Development Organisation*. Web. 23 Aug. 2015. <<http://necdo.org.af/?p=245>>.

است و بیش از ۱۰۰ نفر از امامان جمعه در طول شش ماه در برگزاری آن دخیل بوده اند.^{۶۵} در آغاز کار، این خطبه ها با تردید و بدبینی استقبال شد اما در طول زمان نگرش ها نرم شد. یکی از امامان جمعه به یاد می آورد که مردی پس از شنیدن خطبه های او در باره حقوق زن و مرد در ازدواج با تأثر و دریغ گفته بود: «هیچ کس نمی تواند به من کمک کند. گذشت آنچه گذشت. من همه جور خشونت را در حق دخترانم روا داشته ام. من جهیزیه آنها را گرفتم. آنها هر روز به خاطر اعمال خطای من رنج می برند.» و امام به او گفته بود که «هنوز هم دیر نیست. ما نسل جوانی داریم که باید تربیت شان کنیم.»^{۶۶}

از دوره هجوم شوروی به افغانستان تا برافتادن رژیم طالبان، تاریخ اخیر افغانستان از آشوب و ناآرامی نشان بسیار داشته اما دو دهه گذشته از نظر پایان دادن به خشونت خانگی سرنوشت ساز بوده است. تجاوز جنسی، عروس کردن دختران خردسال، و اجبار زنان به خودسوزی به اعمالی مجرمانه تبدیل شده اند، پناهگاههای زنان با وجود فشار حکومت مستقل مانده اند، و وکلا خستگی ناپذیر به تعقیب شوهران بدرفتار پرداخته اند. هنوز بسیار کارها زمین مانده است اما روشن است که زنان افغانستان از این پس از پا نخواهند نشست و به تلاش دشوار خود ادامه خواهند داد.

منابع؛ و نیز برای مطالعه بیشتر

نوشتارهای رسانه ای:

"Living with Violence; A National Report on Domestic Violence in Afghanistan." <[http://www.globalrights.org/Library/Women's rights/Living with Violence Afghan.pdf](http://www.globalrights.org/Library/Women's%20rights/Living%20with%20Violence%20Afghan.pdf)>.

"In Spite of the Law, Afghan 'Honor Killings' of Women Continue" <http://www.nytimes.com/2014/05/04/world/asia/in-spite-of-the-law-afghan-honor-killings-of-women-continue.html?_r=0>.

"Silence Is Violence: End the Abuse of Women in Afghanistan." Reliefweb. OHCHR, 8 July 2009. Web. 23 Aug. 2015. <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/E9456AB5D2A7722FC12575ED0049B8CB-Full_Report.pdf>.

"Afghanistan: Stop Women Being Given as Compensation." <<https://www.hrw.org/news/2011/03/08/afghanistan-stop-women-being-given-compensation>>.

"AFGHANISTAN: Women's Rights Trampled despite New Law." <<http://www.irinnews.org/report/88349/afghanistan-women-s-rights-trampled-despite-new-law>>.

"I Had To Run Away." <https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/afghanistan0312webwcover_0.pdf>.

کتابها

Lamb, Christina. *The Sewing Circles of Herat: My Afghan Years*.

65. Jamila Afghani | Afghanistan." *Tanenbaum's Peacemakers in Action*. Web. 23 Aug. 2015. <<https://tanenbaum.org/peace-makers-in-action-network/meet-the-peacemakers/jamila-afghani/>>

66. Khan, Daisy, and Fazeela Siddiqui. "Training Afghani Imams to End Violence Against Women." *Huffington Post*. 21 Feb. 2012. Web. 23 Aug. 2015. <http://www.huffingtonpost.com/daisy-khan/afghanistan-imams-end-violence-against-muslim-women_b_1287885.html>.

Benard, Cheryl. *Veiled Courage: Inside the Afghan Women's Resistance*.

Brodsky, Anne. *With All Our Strength: The Revolutionary Association of the Women of Afghanistan*.

منبع تصویر:

http://www.dw.com/image/0,,16083668_303,00.jpg

http://www.rawa.org/events/apr28-06_2.jpg

<http://www.rawa.org/meena.html>

<http://www.rawa.org/r-scho-19.htm>

<http://www.rawa.org/payam.htm>